

יגור בתקופת אל-עלמיין

אם להעריך את פעולתה של יגור בשטח ההגנה, אפשר להגדירה במשפט אחד והוא — אי-השלמה עם השיגרה, כמובן, במושגים של הימים ההם. נדמה שאף פעם לא הסתפקנו במה שהיה מקובל בארץ ובמשקים אחרים בקשר למכסת הנשק, תחמושת, בניית מחסני נשק, ביצור בתים, עמדות מבוצרות, מקלטים, אימונים וכו'. הכל עשינו יותר מהנדרש ומעל ליכולתנו. ברצוני לספר כאן על קטע אחד של פעולותינו בתקופת אל-עלמיין. ולא להאריך אשר השם הזה זר להם אוסיף כמה מילים על התקופה הזו. היה זה בשנת 1942. קלגסי הנאצים כבשו כמעט את כל אירופה, הפציצו קשות את אנגליה, חדרו עמוק לתוך ברית-המועצות, ורק בצפון אפריקה, בלוב, האיר המזל פנים לאנגלים במשך זמן מסוים. אבל באביב 1942 ערך רומל (מפקדם של הגרמנים בלוב) התקפה רבתה, כבש את כל לוב והגיע עד גבול מצרים, לקו שקראו לו אל-עלמיין. זה היה הקו האחרון המבוצר של האנגלים והם חשבו שלא יוכלו להחזיק בו ויצטרכו לסגת מכל האזור, כולל מצרים וארץ-ישראל, עד עירק. לא קשה לתאר את הבהלה שאחזה את הישוב. במרכז ההגנה היו כמה תכניות להגנת הישוב שהמכנה המשותף שלהם היה איך למות ביתר כבוד, כי איש לא הישלה את עצמו, מה צפוי לישוב שימצא בין הפטיש הגרמני והסדן הערבי. לא סוכם דבר — למעשים לא הגיעו.

אנחנו — קבוצת חברים, שעסקו בענייני בטחון ביגור, לא יכולנו להשלים עם המצב הזה של חוסר פעולה וארגון לקראת הסכנה הגדולה. מכל מוראות המלחמה הפחיד אותנו תכסיס אחד שהגרמנים השתמשו בו בכל ארץ שכבשו: הם היו מטילים מבוכה ובהלה בקרב צבור האזרחים ע"י "גייס חמישי" (סוכניהם בארץ זו) וברגע שהשתלטה אנדרלמוסיה, עשו כבתוך שלהם וההתנגדות של הצבא היתה נשברת. ובכן חשבנו אסור יותר לחכות, אלא יש למצוא דרך לארגן ובעיקר לאמן את כל היישוב — כי הלא לסגת ולברוח לא היה לאן. הועלתה הצעה להזמין את יעקב דורי ובפניו להביא את תכניותינו בקשר לאימון ואיגון היישוב וכך עשינו: יעקב דורי שמע וקבל את דברינו והזמין אותנו לישיבת מרכז ההגנה, להרצות על השגותינו.

בלב פועם ישבנו ערב אחד בתל-אביב על גגו של בית הועד-הפועל של ההסתדרות וסביבנו אנשי הועד-הפועל ומרכז ההגנה שאמנם הכרנו את רובם בתור מנהיגי היישוב, אבל השם מרכז ההגנה הטיל את מוראו עלינו ובלבנו עלה ההרהור: מי אנחנו כי נבוא ונציע מה לעשות בעת צרה. מלאי התרגשות סיפרנו על תוכניתנו איך להרבות ככל האפשר באימון אנשים, שיוכלו בבוא הזמן לעמוד מול האויב ולא יובלו כצאן לטבח. לתמהוננו לא לעגו לנו, אלא שאלו פרטים והטילו עלינו להיפגש עם אנשי ההדרכה ולתאם את תורת האימונים ביגור לשאר המקומות. כי זאת לדעת: ביגור התחלנו באימונים עוד לפני ההחלטה. וזה היה סדר האימונים: גייסנו את כל המדריכים שהיו ברשותנו והילקנו את כל החברות והחברים לכתות-לימוד: למקלעים, למרגמות, רובים, אקדחים, רימונים, איתות ועזרה-ראשונה.

מכיון שלא ידענו מתי האנגלים ייסוגו, ערכנו את האימונים, בכל שעות היום והערב. כל חיי יגור הפכו להיות חיי ישוב במצור. הכל הותאם לאימונים. שרותים, שירותי ילדים, עבודה בענפי בעלי-החיים וחלק גם בענפי השדה ועבודות חוץ — הכל הותאם לשעת חירום. חבר שצריך היה ללכת להתאמן — החליף אותו זה שגמר את האימונים. הפעולה הזאת הרימה, כמובן, את המורל אצל החברים.

השאלה העיקרית באימונים היתה, איך בכל זאת להתאמן בנשק בלתי-לגלי. והלא היה זה בזמן מלחמה עם חוקי-חירום חמורים. אמנם האנגלים התכוננו לסגת, אבל לו היתה באה הלשנה מצד הערבים, בודאי לא היו מתעלמים ממנה. סגרנו, איפוא, את השערים והעמדנו שומרים כדי למנוע הפתעה, ואם היו באים אנגלים, היינו מסלקים את הנשק הבלתי-לגלי ומתאמנים רק ברובים של השוטרים המוספים (גפירים בלע"ז). הצענו למרכז, אותה צורה של אימונים לאנשי העיר והמושב — לרכז כמות גדולה של נשק לגלי באחת המושבות הגדולות ולהסיע לשם את אנשי הסביבה הקרובה. סיפרו לנו שהתוכנית הזו הצליחה ושיפרה את מצב-הרוח כמו ביגור.

הפעולה הזאת הביאה לידי גילויי התנדבות מפתיעים. סיפר לנו אחד מראשי ההגנה בארץ, שבאו אליו ישישים, בני שבעים ומעלה, והציעו את שרותם להגנה. כאשר נשאלו מה לדעתם הם יכולים לתרום להגנת הישוב, הציעו לשלוח אותם בתור משלחת של זקני היישוב לקבל את פני הגרמנים, לצייד אותם במוקשים על גופם, ובזמן הפגישה עם הגרמנים יפעילו את המוקשים בחינת «תמות נפשי עם פלישתים».

כידוע, נמנעה נסיגת האנגלים ממצרים ממש ברגע האחרון. הצבא האנגלי, בפיקודו של מונטגומרי, עבר להתקפה וגירש את הגרמנים מצפון-אפריקה כולה. הסכנה הקרובה לארץ חלפה, אבל ההרגשה הכללית היתה שלא ישבנו בחיבוק ידים, אלא התכוננו, לפי יכולתנו, לרע ביותר.

מ. בנארי
(מתוך ספר יגור)

